

Димитрис Литоксоу* (Ксилокастро, Грција)

НАЦИОНАЛИЗМОТ И НАЦИОНАЛНИОТ МИТ

I

Секоја национална идеологија се темели на една основна идеја, една идеолошка обременетост, која го создава јадрото на националниот мит. Оваа идеја, што се однесува до грчкиот национален мит, е „*џлеменскаџа нескриливостџ на родотџ*“ или „*џпродолжување на нациџаџа од античкиџе времиња до денешни дни*“. Накусо кажано, тоа е идејата за постоење на единствен јазик, култура и род на грчкиот народ, кој живее и се репродуцира во Грција, но и пошироко во делот на источниот Медитеран, барем од бронзеното време досега.

Докажувањето на оваа претпоставка, како главен елемент на грчкиот национален мит, претставува производ на една поврзувачка процедура, која целосно се оформува кон средината на 19 век.

Постоењето на три елементи суштински влијаело врз таквиот развој: најпрво, одушевувањето што го предизвикувала класичната антика во европските интелектуални кругови, а во тие рамки и движењето на грчката преродба, второ, авторитетот на грчката во однос на православната балканска паства, благодарение на гркофоните¹ на Вселенската патријаршија во Истанбул (Константинопол), и трето, финансиската сила и општествениот процут на една приморска многу богата трговска класа на грчки трговци.

Согласувањето со некој национален мит што не е заснован на факти, во иднината ќе има две значајни последици. Првата во областа на мислата и на науката, а втората во областа на политиката.

Реџруџирањето на образованите Грци во стремежот да се втемели националното мислење, секако со финансиска поддршка од грчката држава, доби карактер на задолжителна служба. Трите научни гранки неопходни за оформувањето на националната идеологија - историјата, лингвистиката и фолклористиката, го изгубија својот карактер и се ставија во нејзина служба, главно за внатрешните потреби и државната пропаганда.

Грчките историчари, сè до последните две децении, кога почнаа да се појавуваат одделни исклучоци, ги изоставуваа или ги фалсификуваа изворите и произведуваа дела со чисто идеолошки карактер. Грчките лингвисти си ставија „превез“ на очите за да не сретнат некој друг јазик

* Авторот Димитрис Литоксоу е роден во 1954 година во Атина. Живее во Ксилокастро - Коринт. Со својата досегашна активност како публицист, писател и борец за човекови права постигнал многу повеќе за другите отколку за самиот себе, ако се суди според непријатностите што ги доживеал поради својата дејност од страна на институции и поединци во Р. Грција. Редакцијата на „ЕАЗ“ го доби овој текст од авторот пред промоцијата на неговата најнова книга „Измешана нација“, која се одржа во Скопје на почетокот на 2006 година.

¹ Луѓе што го зборуваат грчкиот јазик.

богат со дијалекти, а пак грчките фолклористи сосема исклучија некои географски простори од своите истражувања за да не ги сретнат обичаите, ората и песните на „варварите“.

Сите заедно соработуваа во комисиите за преименување на топономите во државата. Нивното дело го доврши Географската воена служба, која ги преименува и микротопонимите на штабните карти.

Последиците од областа на политиката беа многу полоши затоа што се однесуваа на луѓето. Јазичните или етничките малцинства поминуваа низ црни денови кога постепено се присоединуваа кон грчката држава, а тие (Грците) се прошируваа преку воени судири.

Нивниот јазик беше осуден на прогон и стана шепот, песните не се слушаа надвор од затворените прозорци. Грчкиот учител, имајќи чувство за неговото национално мисионерство, со шлаканица и линијар се трудеше да ги научи на грчката катаревуса². Попот, црпејќи моќ од небото, се стремеше да ги поучи преку народниот грчки јазик на Евангелието. Локалните моќници самоволно им ги погрчија презимињата. Издајникот ги поткажуваше, полицаецот ги тероризираше, судијата ги казнуваше. И кога сите овие не успеаја да им го искоренат мајчиниот јазик и да им ја променат свеста, војската со оружје презеде да наложи ред и да воспостави слика, упатувајќи ги престапниците на принуден егзил.

Мојата книга „Измешана нација“³ е посветена на другојазичните, а исто така, во сеќавање на моите дедовци, на Албанците, родителите на мојата мајка, на оние што ги поднесоа последиците од грчкиот големоидеализам, како и на бегалците од 40-те цркви, родителите на мојот татко.

Насловот на книгата („Измешана нација“), сугериран од соодветниот извадок од Летописот на Монеувасија, го констатира битието на населението на државата и истовремено ја подвлекува силата и убавината на неговата разнобојност.

Што се однесува до поднасловот „црнички“⁴, освен краткоста на текстовите, ги прикажува причините за нивното пишување и душевното страдање на писателот во врска со овие прашања.

II

² Поранешен официјален стил на новогрчкиот јазик, кој сега не се употребува.

³ Димитрис Литоксоу, Измешана нација: или за Грците и разнебитените Другојазичници, „Аз-Буки“, Скопје 2005.

⁴ Зборот е тешко да се преведе на македонски: *σῦραḡμαῖα* се црнички, коментарчиња, но на грчки соодветното значење е откинатици, корнетици и сл.

Централна основа на националната идеологија е идејата за постоењето на една бесмртна општост - нацијата.

За националната идеја, нацијата не е само современо опстојување и организирана заедница на јазикот, културата, цивилизацијата и на економскиот живот, туку и државна обединетост или припојување на одделни државни форми. Национализмот (**види погоре - затоа оваа реченица тука излегува глупава**) на нацијата опстојува најдолго време. Постои едно „историско пространство“ во кое се реализира ова опстојување и чии граници се сметаат за флексибилни и проширени.

Нацијата се смета за еден жив организам. Животот на индивидуалните нетрајни клетки-членки немаат значење. Трагите на нациите се губат во минатото, а при поинакво читање, (освен ако тоа не е возможно), во длабоката древност. Независно од начинот на продукцијата и распределбата на богатството, формите на владеење и на алтернација со културите, битието на нацијата и „неговата душа“ остануваат непроменливи.

Врз основа на оваа идеја се гради националниот мит. Материјалите на националниот мит се наоѓаат или се пребаруваат во историјата. Градбата треба да биде колку што е можно поцврста. Своеволните или пак безрасудни толкувања на фактите секако **треба да се претпочитаат пред** сплетот на условите, **зашто даваат** поголема издржливост во идеолошките напади на противниците кон национализмот.

Каменчињата на овој митски мозаик се соединуваат во временскиот теснец на националистите-интелектуалци. Меѓу нив има големи писатели, инспиративни раскажувачи и виртуози.

Секоја нација ги има своите Папаригопулоси. До нив се наоѓаат најспособните мајстори, најдобрите експерти, лингвисти, фолклористи, антрополози, археолози, историчари: Хасидакис, Политис, Кугеас, Андриотис, Кирјакидис, Кумарис, Закитинос, Тријандафилидис...

Потоа следуваат фанатиците, обично недоучените дилетанти - „учени патриоти“ и бирократски фигури на умствениот провинцијализам: армија на учители, попови, адвокати, офицери, политичари и новинари.

Секоја нација ги има своите државни службеници, професионални пресоздавачи и поддржувачи на националниот мит, истите што го одгледуваат и се хранат од национализмот: Папатемелидовци, Мартидовци, Мерсуковци, Каргаковци, Вакалопуловци, Христуловци.

Историјата што се пишува **на ваков начин** е еден голем мит. Ги опишува подвизите на прадедовците и нивните победи над непријателот. Постоењето на непријателски држави, кои ја опкружуваат и прават заговор против „нашата“ нација, е централната основа на митот.

Националната историја е темел за учебниот материјал на образовниот систем и речиси збир на историската библиографија. Со него се воспитуваат помладите генерации и се помируваат со родителите. Древната почит на прадедовците во современите општества се преобразува во национална историја, значи во национален мит, што трогнува, омајува, воспитува и поттикнува. Товарот на националното наследство ја поставува современата заедница пред нови должности. Таа, како и секој нејзин член, прифаќајќи ја националната историја, исполнува еден долг кон починатите. Прашање на честа е да застанеш достоин пред ова наследство и да зачекориш кон саможртвување.

Националната свест е чисто идеолошко прашање. Како доказ на нејзината цврстина, да си припомним дека поголемиот број од жителите на грчката држава, кои по едниот или по двајцата родители не се старогрци или бегалци по потекло Грци, во сите можни врски каде што може да се случи тоа (бракови со Албанци, Македонци, Власи, христијани туркофони, Ерменци или поретко Цигани или Евреи), по задолжителното деветгодишно училишно образование се чувствуваат горди што се потомци на древните Елини.

Национализмот создава една идеологија на општост, што резултира со колективна еднаквост. Како идеологија, во историјата на човештвото е неодамнешна и прво се појавува кон крајот на осумнаесеттиот век. Идеологијата ја создава буржоаската класа по падот на царството, идеологија на современите буржоаски држави.

Образованието и истакнувањето на еден дијалект или на некое својство на официјалниот јазик преку механизмот на државата стана нужна потреба, како за ефикасното функционирање на пазарот така и за политичкото обединување.

Општествените нееднаквости се сметаат за грешка, скршнување или за привремено ограничување. Членовите на селските општини заминуваат, но духот на колективот останува. Жртвите добиваат значење во смисла на тоа дека преку нив нацијата се осовременува и им се спротивставува на другите нации од подобра позиција. На политичката расправа се гледа како на национален недостаток, што обично води во пропаст. Обединетата нација може да направи големи дела.

Грчката историја се идентификува со грчкиот мит. Денешните грчки државјани се сметаат за потомци на граѓаните на древните грчки градови. Гробарот на хеленизмот, православната Византија, се претстави како продолжувач на старогрчкиот дух, а модерната грчка држава како наследник на имотот на мртвите.

Ако нешто нема врска со официјалната грчка историја, тоа се собитијата што се случиле во минатото на овој географски простор.

Секако, истото што се случува во Грција, без сомнение се забележува во сите балкански земји. Точно истата слика, истата идеологија: враќање во минатото, претензии на историскиот простор,

фалсификување на имотните листови, борба за наследството на мртвите. Слични национални митови се пишуваат во училишните учебници на соседите. Големи идеи, **крикови за слобода**, државни пропаганди.

Лицето на национализмот, **во крајна линија**, е насекаде исто. Тоа јасно се гледа ако го видиме методот со кој се спречува противникот на свој терен. Значи, тоа се врските на владејачкиот државен национализам со малцинствата што се наоѓаат **во неговите** граници.

Присоединувањето на личноста кон општеството не е резултат на неговата слободна желба, туку на една присилна процедура што почнува со нејзиното раѓање. Личниот избор е во голем степен премногу определен и независен од нејзината желба. Условите на материјалниот живот ја дополнуваат сликата.

Националната свест, покрај реторските **дефиниции**, не е целосно прашање на самоопределување, туку едно друго неизбежно определување **во однос на** едно општество што знае да маргинализира.

Денешните државни граници на Балканскиот Полуостров се производ на две балкански и на две светски војни. Желбите на месното население не беа земени предвид. Ниту еден референдум што се однесуваше на барањата на другојазичните не беше успешен. Сите посилни држави зедаа некои области од победените соседи, што демнеа за реванш.

Тука малцинствата со десетлетија го образуваат јаболкото на раздорот меѓу национализмите. Предлогот на балканските држави за малцинствата беше насекаде истиот: владеење на воениот режим до целосно соединување или принудно иселување. На заштитата на малцинските права се гледаше како на национално предавство.

Национализмот го карактеризираат лагата и лицемерството. Значи, има две лица и го негува лицемерниот дух. Систематската критика на национализмот и повредата на неговиот дух, значи на националниот мит, ги создава претпоставките за тоа предлогот за проширување на границите и создавањето на една обединета Европа да не изгледа како утопија.